

ERDOĞAN'IN ALTIN SENTEZİ

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye siyasetini yenileme hamlesini başlattı bile. Son konuşmalarında dünyanın siyasi ve ekonomik bakımından “tarihi bir dönemden geçtiğini” söyleyen Erdoğan serbest piyasa ekonomisi kurallarına, şeffaflığa, demokrasiye, kalkınmaya ve hukuk devleti ilkesine vurgu yaptı. Ekonomide, hukukta ve demokraside reform sürecine girdiğini belirtti.

Burhanettin Duran

bduran@setav.org

Uluslararası siyasette yeni bir dönemin emareleri ortaya çıkarken Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye siyasetini yenileme hamlesini başlattı bile. Son konuşmalarında dünyanın siyasi ve ekonomik bakımından “tarihi bir dönemden geçtiğini” söyleyen Erdoğan serbest piyasa ekonomisi kurallarına, şeffaflığa, demokrasiye, kalkınmaya ve hukuk devleti ilkesine vurgu yaptı. Ekonomide, hukukta ve demokraside reform sürecine girdiğini belirten Erdoğan, Türkiye'nin gelecek tasavvurunu Avrupa Birliği içinde gördüğünü vurguladı. Bu konuşmalardaki temel hedef ise piyasa ekonomisine

ve hukuk devletine olan güveni güçlendirmek olarak öne çıkıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın arka arkaya bu bağlamda yaptığı güçlü konuşmalar içeride ve dışarıda dikkatleri çekmiş durumda. Toplumsal zeminde ortaya çıkan heyecanı da buna eklemek gerekir.

Yeni Dönem Adımları

Erdoğan'ın “Ülkemizi yerli ve uluslararası yatırımcılar nezdinde riski az, güveni yüksek, kazancı tatminkar bir cazibe merkezi haline getirmekte kararlıyız” cümlesi de yeni ekonomi politikası olarak okundu. Alanım olmadığı için ekonomiyi uzmanlarına bırakarak kabaca beklentimin 2014 ya da 2011 öncesi gibi, daha ortodoks

anlamda piyasacı bir ekonomiye gitmediğimiz ve hibrit bir döneme geçileceği yönünde olduğunu belirtiyim.

Erdoğan'ın küresel sistem ile bölgemizdeki barış ihtiyacına yaptığı vurgular büyük ölçüde önümüzdeki dört yıllık dünya siyasetine yönelik mesajlardı. Biden yönetimi ile şimdilik mahiyeti kısmen tahmin edilen, performansı ise öngörülemez bir yeni ABD küresel rolü ile karşılaşacağız. Her halükarda büyük güç rekabeti anlamında bir değişim dönemine giriyoruz. İşte bu denkleme istisnai bir siyasetçi olarak Erdoğan güçlü liderlik özelliğini bir kez daha ortaya koyan performans sergiliyor. Kendi siyasetini, ekibini yenileyen mahir bir satranç ustası olduğunu gösteriyor. Kesintisiz iktidar başarısının tartışmasız en büyük sebebi yenilenme kapasitesidir. Değişim taleplerini karşılamak ile değişimden kaygılananları ikna edebilecek bir zamanlamayı yapabilmektedir. Ekip değişimlerinde dönemin ihtiyaçlarına göre kenara alma ve yeniden oyuna sokma hamlelerini ustaca yürütmesidir. Hareketten kopanların eleştiri konuları Erdoğan'ın bir süre sonra yaptığı hamlelerle boşa düşmektedir. Zamanın ruhunu ve toplumsal gidişatı okuma konusunda Erdoğan gerçekten mahir.

Güçlü Türkiye Davası

Erdoğan'ın dönemsel değişiklikler yapmasının arkasında, “dün dündür, bugün bugündür” tercihleri değil, aksine “güçlü ve büyük” Türkiye davasını hayata geçirmedeki gerçekleri okuma ve hızla uyum sağlayabilme kapasitesi yatmaktadır. Güçlü Türkiye mücadelesini yeni bir safhaya taşımaktadır. Bu bağlamda Erdoğan, Türk halkının refahını sağlamak ve Türkiye'yi uluslararası sistemde etkin aktör haline getirmek için hesaplaşma ile reformu birlikte götürmektedir. Bu özelliği ile düşüşe geçtiği iddia edilen dönemlerde yeniden seçmenin umudu olabilmeyi başarıyor. 18 yıldır girdiği bütün seçimleri kazanmasının arkasında bu irade var. Onun mücadele azminin keskinliğinden gözü

Cumhurbaşkanı Erdoğan, AK Parti grup toplantısında ekonomide yeni dönem mesajı vererek sürdürülebilir ve güçlü büyümenin yolunun istihdam artışının, fiyat istikrarının ve enflasyonun kontrol altında tutulmasından geçtiğini söyledi. (11 Kasım 2020)

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dönemsel değişiklikler yapmasının arkasında, “dün dündür, bugün bugündür” tercihleri değil, aksine “güçlü ve büyük” Türkiye davasını hayata geçirmedeki gerçekleri okuma ve hızla uyum sağlayabilme kapasitesi yatmaktadır. Erdoğan, Türk halkının refahını sağlamak ve Türkiye'yi uluslararası sistemde etkin aktör haline getirmek için hesaplaşma ile reformu birlikte götürmektedir.

kamaşanlar, Erdoğan'ın bazı ısrarlarına takılarak ideolojik ya da duygusal davranacağını sanıyorlar. Reformcu adımlarını ya da fedakarlıklarını öngöremiyorlar. Erdoğan liderliğinin yenilenme kapasitesi, milletin maslahatını ve devletin selametini her şeyin üstünde görmesindedir. Her türlü kaygı ve duyguyu bu iradeyle yönetmesidir. Siyasetin sıkıştığı konularda reformu, değişimi önceleyebilmesidir.

Muhalefet Reform Seferberliğinden Rahatsız

Kuşkusuz, reformun ölçeğini merak etmek ile niyetini sorgulamak arasında ciddi bir fark var. Muhalefet, reform seferberliğini “göstermelik önlemler” olarak nitelemekte gecikmedi. Temel argümanları ise Cumhurbaşkanı Hükümet Sistemi'nde ve Erdoğan ile reform yapılamayacağı yönünde. Gördüğüm kadarıyla “reform seferberliğinden” en fazla DEVA Partisi ve Gelecek Partisi rahatsız olmuş durumda. Tepkilerinden Erdoğan'ı ailesi üzerinden eleştiren bu yeni partilerin ekonomi yönetiminde yapılan değişiklikler sonucu “siyaset zeminlerinin kayması” korkusu taşıdıklarını gördüm. AK Parti'den bekledikleri oyu alamayacakları gibi, mevcut hallerini de koruyamama endişesinde olduklarını hissettim. DEVA Partisi Genel Başkanı Ali Babacan'ın bu endişelerle tonunu yükselttiği eleştirisini daha da sertleştireceğini tahmin ediyorum. Daha önce de birçok yazımda AK Parti'nin gerek dönemin ihtiyaçlarını gerekse uyguladığı politikaların olumsuz sonuçlarını göz önüne alarak dönüştüğünü anlattım. Değişim/reform ile mücadeleyi/ direnmeyi bir arada yürüten bir siyaset izlediğini söyledim. Özellikle 2013'ten günümüze yaşanan bölgesel ve küresel türbülansa cevap vermek için güvenlik politikalarının öne geçtiğini de biliyoruz. Bu dönemdeki DEAŞ, FETÖ ve PKK terörü ile nasıl mücadele edilebilirdi? Suriye operasyonları ve dış politikadaki

askeri aktivizm nasıl sağlanabilir-di? Dış politikadaki türbülans bir kenara, sadece terörle mücadelelenin (FETÖ, PKK ve 15 Temmuz yargılamalarının) bile maliyetinin olacağı açıktır. Trump döneminin kaotik boyutunu da bu resme ekleyin. Türkiye'nin son yedi yılda yaşadıklarını "otoriterleşme" ile açıklayan "liberal" söylem ülkemizin şartlarını ve coğrafyasını anlamaktan uzaktır. Hakkanîyetli karşılaştırma yapmamaktadır. Sadece göç dalgası ya da DEAŞ saldırıları ile çatırdayan Avrupa demokrasileri, Türkiye'nin şartlarında olsa ne olurdu? Bugün hangi tehdide cevaben Fransa ve Avusturya, İslamcılığı terörle özdeşleştiriyor? Müslümanların örgütlenme ve ibadet özgürlüklerini sınırlandırıyor? İslam karşıtlığı dalgasına teslim oluyor? Kemalist, katı devletçi ve otoriter bir siyaset asla AK Parti'nin varlık zemini olamaz.

Mücadele Döneminin Kaçakları

Yine söylüyorum, AK Parti'nin dönüşüm hikayesinin iki düzlemi var, biri olmadan diğeri başarısız olur: Reform ve mücadele. Bu, meşhur demokrasi ve güvenlik arasındaki dengenin kurulma çabasıdır. Erdoğan bunun için kimi zaman reforma kimi zaman da güvenlik politikalarına ağırlık veriyor. Reform, mücadelenin istemeden oluşan maliyetlerini tamir etmek demek. Terörle mücadele döneminde oluşan sorunları gidermek demek. Türkiye siyasetine operasyon yapanların alanını genişletmek değil. Mesela ekonomideki güvenlik önlemlerini yumuşatmak Türk ekonomisini bir tabak gibi dışarıya açmak demek değil. Ya da dış politikadaki iddialardan vazgeçmek değil. En son Maraş'ta Kuzey Kıbrıs'ın haklarını koruması ve Azerbaycan'a barış gücü göndermesi gibi. Erdoğan, demokrasi-ekonomi-dış politika denkleminde yeni bir dengenin peşinde. "Reform seferberliğinden" rahatsız olanlar mücadele döneminin kaçakları ya da tasfiye edilenleri.

Hem Reform Hem Mücadele

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "ekonomide, hukukta ve demokraside" reform yapma iradesi eski ve yeni muhalefet partilerinin AK Parti iktidarına yaptığı ağır eleştirilerin kabulü anlamına gelmiyor. Ya da "Geleceğimizi Avrupa'da görüyoruz" ve "ABD ile stratejik ilişkileri canlandırmayı istiyoruz" açıklamaları Türkiye'nin Libya, Doğu Akdeniz, Suriye ve Dağlık Karabağ'daki milli çıkarlarını koruma iradesinden geri adım atmak anlamına gelmiyor. Yani yeni bir çözüm süreci, parlamenter sisteme dönüş ya da terörle mücadelede gevşemeye sebebiyet verecek salıvermeler olmayacak. Hukuk süreçleri iyileştirilecek ve sonuçlarına katlanılacak.

Reformlar Cumhuriyet İttifakı ile Birlikte Yapılacak

Elbette ABD ve AB ile ortak menfaatler aranacak; bu yolda diplomasi ve diyalog öne çıkarılacak. Zaten her krizde Erdoğan, Batı başkentlerine "ortak stratejik çıkarları" hatırlattı, hatırlatmaya da devam edecek. Ancak bazı başkentler istiyor diye dış politikada milli çıkarlar feda edilemez. Evet, Ankara'da Batı ittifakı ile ilişkileri yeniden güçlendirme isteği var. Biden yönetimi ile de bu minvalle birlikte çalışma eğilimi gösterilecek. 10-11 Aralık'taki AB Zirvesi öncesi İrini Harekatı'nın Yunan komutanının ticari gemimize yaptığı provokasyona verilen makul tepki de Avrupa başkentlerinin nicedir unuttuğu "müttefiklik hukukunu" hatırlatıyor. Ancak ABD ve AB'nin Türkiye'yi yaptırımlarla baskılamaya çalışması durumunda ise buna rıza gösterilmez, karşı çıkılır. Rusya ile ilişkiler de Türkiye'nin reel çıkarları gözetilerek dengelenebilir. Benim Erdoğan'ın son konuşmalarından anladığım, mücadele perspektifi zayıflatılmayacak, reformun dayanağı ve tamamlayıcısı olarak görülecek. Reformlar, Cumhur-

başkanlığı Hükümet Sistemi'ni yerleştirme amacına hizmet edecek şekilde ve Cumhuriyet İttifakı birlikteliği ile yapılacaktır.

Kapsamlı Bir Süreç

Erdoğan'ın Kavala ve Demirtaş'ın tutuklulukları ile ilgili söylediklerini "reformdan U dönüşü" ya da iktidar üzerinde "Bahçeli vesayeti" olarak değerlendirenler oldu. Muhalefetin "aslında reform olmayacak" kampanyası için kullandığı bu argümanlar Erdoğan'ın 18 yıllık iktidarının dinamiklerini anlayamamakla malul. Şurası net; Erdoğan "reform" deyince 2013 öncesine dönmeyi kastetmiyor. Denenmiş iki çözüm sürecini ima etmiyor. Ne uluslararası siyasi ve ekonomik düzen açısından o dönemin dünyasındayız, ne de Erdoğan, reform ve mücadeleyi birlikte sentezleyen siyasetini "sil baştan" yapmak için terk eder. 2013 sonrası güçlendirilen mücadele azmi öylesine ortaya çıkmadı. Gezi, 17-25 Aralık operasyonları, 6-8 Ekim olayları ve 15 Temmuz darbe girişimine gösterilen milli direnç ile şekillendi.

Değişime Direnç Gösterenler Umudlanmasın

O halde kapsamlı, kararlı ve tedrici bir reform süreci gerekiyor. Mücadele döneminin kazanımlarından vazgeçmeyen bir yaklaşımla yürütülmeli. Reform adına sözcüleri PKK ve FETÖ ile mücadele sekteye uğrarsa mevcut başarılarınızı koruyamazsınız. Madalyonun bir de öbür tarafı var. Değişime direnç gösterenler de Erdoğan'ın reformdan vazgeçmesini beklememeli. Zira O, reformu milletin talebi ve dünyanın gidişatının gereği olarak görüyor. Yani "mücadele ediyoruz" diyerek reforma direnenlere de müssama etmeyecek. Zamanlamasını, kapsamını, aktörlerini ve hızını kendisi belirleyecek. Unutmayalım, Erdoğan bu altın sentezi her seferinde tutturabildiği için hala iktidarda. ■

Değişime direnç gösterenler Erdoğan'ın reformdan vazgeçmesini beklememeli. Zira O, reformu milletin talebi ve dünyanın gidişatının gereği olarak görüyor. Yani "mücadele ediyoruz" diyerek reforma direnenlere de müssama etmeyecek. Zamanlamasını, kapsamını, aktörlerini ve hızını kendisi belirleyecek.